

LKAB Svappavaara informerar

Svappavaarafältet utgör ett av de äldsta gruvområdena i Norrbotten, med gruvor i Leveäniemi, Gruvberget och Mertainen. Den största järnmalmsfyndigheten i området är Leveäniemi som, tillsammans med Kiirunavaara och Malmberget, hör till de stora fyndigheterna i Sverige.

Verksamhet vid Leveäniemi och Gruvberget

Inom LKAB:s industriområde i Svappavaara finns två dagbrottsgruvor, anrikningsverk och dammar. Dagbrotten är Leveäniemi och Gruvberget. Brytningen av malm i Gruvberget och Leveäniemi sker genom pallbrytning vilket innebär att skiva för skiva avverkas mot djupet. För att kunna bryta malmen och ha säkra väggar måste sidoberget tas ut först för att frilägga malmen. Sidoberget avlägsnas innan malmen på samma nivå kan brytas. Efter borrning och sprängning lastas malmen upp med lastmaskiner i tipptruckar som transporterar malmen till kross- och sovringsanläggningarna. Sedan 2018 pågår brytning endast i Leveäniemi dagbrott.

Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är klassad som en farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Säkerhetsrapport

En säkerhetsrapport finns framtagen och innehåller bland annat en beskrivning av verksamheten samt dess geografiska omgivning, redovisa farliga ämnen som hanteras samt vilka risker som är förknippade med dessa. Vidare redovisar LKAB vilka åtgärder som har vidtagits för att förhindra och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Farliga ämnen som hanteras och risker med dem

Vid LKAB Svappavaara hanteras sprängämnen som överstiger gränsen för den högre nivån i SEVESO direktiven och klassas därför som en farlig anläggning. Sprängmedlen förvaras på industriområdet ovan jord. Närmaste avståndet till E10 är ungefär 1000 m. Till husägare på landsbygden innan Svappavaara tätort börjar är avståndet från anläggningen 1200 m.

En olycka i samband med transport, hantering eller sprängarbeten kan leda till en kraftig explosion. Vid en sådan detonering kan vibrationer, luftstöt vågor och stenkast orsaka personskador och materiella skador inom ett stort avstånd från platsen för sprängning. Avstånden till närliggande bostäder, E10 och tågstation ligger utanför riskzonen för LKAB Svappavaara. Således innebär en detonation störst konsekvens för den egna verksamheten och för dagbrottet. LKAB arbetar förebyggande genom till exempel utbildning och samarbetar med sprängmedelsleverantör för att förhindra olyckor med explosiva varor. Risken för explosion bedöms som liten eftersom de olika beståndsdelarna i sprängämnet (som var för sig inte är explosiva) blandas först strax innan sprängning. Ett läckage av sprängämne i samband med transport eller hantering av produkter vid laddning och sprängning kan orsaka negativa följder på mark och ytvatten. Risk för större läckage uppstår om delar av sprängämnet inte detonerar och finns kvar i borrhålet. Ett utsläpp i en bäck eller ett dike kan orsaka direkt skada på vattenlevande organismer samt bidra till övergödning.

Vid en detonation eller föreliggande risk kommer fokus ligga på att utrymma verksamheten och dagbrottet, spärra av och förse allmänheten med information att hålla sig borta från området. Information till allmänheten kommer att gå ut som VMA (Viktigt meddelande för allmänheten).

Utöver sprängmedel har LKAB Svappavaara gruvdammar belägna väster om brytområdet vilka definieras som riskanläggningar. Information om gruvdammar och dess risker tas upp under kapitlet *Dammanläggningar*.

Så larmas du om något händer

Vid en olyckshändelse som bedöms vara så allvarlig att omgivningen kan påverkas varnas allmänheten via varnings- och informationssystemet "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA). VMA består av information på Sveriges Radio P4 och Text-TV. I vissa områden ljuder också en VMA-signal. Signalen består av en 7 sekunder lång ton och följs av 14 sekunders tystnad. Detta upprepas under minst 2 minuter. När faran upphört ljuder Faran över-signalen, som är en 30 sekunder lång sammanhängande signal. Tyfonerna testas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december klockan 15.00.

Gör så här om larmet går:

1. Gå inomhus.
2. Stäng dörrar, fönster och ventilation.
3. Lyssna på Sveriges Radio P4 för vidare information eller sök information på SVT Text sidan 599.

Tillsyn

Löpande tillsyn av LKAB:s verksamhet vid Svappavaara utförs vartannat år av Länsstyrelsen i Norrbotten och räddningstjänsten Kiruna Kommun.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta oss om du vill ha mer information.

Luossavaara-Kiirunavaara AB
LKAB – Svappavaara Leveäniemi
LKAB – Svappavaara Gruvberget
LKABs industriområde,
Svappavaara
980 20 Kiruna
Tel: 0771 760 000
info@lkab.com

Räddningstjänsten Kiruna
Industrivägen 50
981 38 Kiruna
Tel: 0980-709 00

Kiruna kommun
Stadshustorget 1
981 85 Kiruna
Tel: 0980-700 00
kommun@kiruna.se

Verksamhet vid Mertainen

LKAB:s gruvindustriområde Mertainen ligger norr om väg E10, ca 32 km sydost om Kiruna och ca 12 km nordväst om Svappavaara samhälle längs med väg E10. Inom LKAB:s industriområde i Mertainen finns ett dagbrott och kross-sovringsverk.

Brytningen av malm i Mertainen dagbrott sker genom pallbrytning vilket innebär att skiva för skiva avverkas mot djupet. För att kunna bryta malmen och ha säkra väggar måste sidoberget tas ut först för att frilägga malmen. Sidoberget avlägsnas innan malmen på samma nivå kan brytas. Efter borrhning och sprängning lastas malmen upp med lastmaskiner i tipptruckar som transporterar malmen till kross- och sovringsanläggningarna. Brytningen i Mertainen pausades under 2016 men återupptas hösten 2021. Därefter kommer brytning att ske kampanjvis.

Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är klassad som en farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Säkerhetsrapport/handlingsprogram

Ett handlingsprogram finns framtaget och innehåller bland annat en beskrivning av verksamheten samt dess geografiska omgivning, redovisa farliga ämnen som hanteras

samt vilka risker som är förknippade med dessa. Vidare redovisar LKAB vilka åtgärder som har vidtagits för att förhindra och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Farliga ämnen som hanteras och risker med dem

Vid LKAB Svappavaara hanteras sprängämnen som dock inte överstiger gränsen för den högre nivån i SEVESO direktiven. Sprängmedlen förvaras på industriområdet ovan jord. Närmaste avståndet till E10 är ungefär 300 m och till järnvägsanslutning till LKAB Svappavaara, Svappavaarabanan, ca 800 meter bort räknat från dagbrottets slutliga södra kant.

En olycka i samband med transport, hantering eller sprängarbeten kan leda till en kraftig explosion. Vid en sådan detonering kan vibrationer, luftstöt vågor och stenkast orsaka personskador och materiella skador inom ett stort avstånd från platsen för sprängning. Närmaste bostadsbebyggelse finns i Svappavaara by, ca 12 km nordväst om Mertainen. E10 och järnväg ligger i direkt anslutning till LKAB Mertainen. En detonation innebär störst konsekvens för den egna verksamheten och för dagbrottet men vid vissa scenarier kan även E10 påverkas. LKAB arbetar förebyggande genom till exempel utbildning och samarbetar med sprängmedelsleverantör för att förhindra olyckor med explosiva varor. Risken för explosion bedöms som liten eftersom de olika beståndsdelarna i sprängämnet (som var för sig inte är explosiva) blandas först strax innan sprängning. Ett läckage av sprängämne i samband med transport eller hantering av produkter vid laddning och sprängning kan orsaka negativa följder på mark och ytvatten. Risk för större läckage uppstår om delar av sprängämnet inte detonerar och finns kvar i borrhålet. Ett utsläpp i en bäck eller ett dike kan orsaka direkt skada på vattenlevande organismer samt bidra till övergödning.

Vid en detonation eller föreliggande risk kommer fokus ligga på att utrymma verksamheten och dagbrottet, spärra av och förse allmänheten med information att hålla sig borta från området. Information till allmänheten kommer att gå ut som VMA (Viktigt meddelande för allmänheten).

Så larmas du om något händer

Vid en olyckshändelse som bedöms vara så allvarlig att omgivningen kan påverkas varnas allmänheten via varnings- och informationssystemet "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA). VMA består av information på Sveriges Radio P4 och Text-TV. I vissa områden ljuder också en VMA-signal. Signalen består av en 7 sekunders lång ton och följs av 14 sekunders tystnad. Detta upprepas under minst 2 minuter. När faran upphört ljuder Faran över-signalen, som är en 30 sekunders lång sammanhängande signal. Tyfonerna testas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december klockan 15.00.

Gör så här om larmet går:

1. Gå inomhus.
2. Stäng dörrar, fönster och ventilation.
3. Lyssna på Sveriges Radio P4 för vidare information eller sök information på SVT Text sidan 599.

Tillsyn

Tillsyn för verksamheten vid Mertainen utfördes för första gången 2021-09-30. Löpande tillsyn utförs av Länsstyrelsen i Norrbotten och räddningstjänsten Kiruna Kommun.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta oss om du vill ha mer information.

Luossavaara-Kiirunavaara AB
LKAB – Svappavaara Leveäniemi
LKAB – Svappavaara Gruvberget
LKABs industriområde,
Svappavaara
980 20 Kiruna
Tel: 0771 760 000
info@lkab.com

Räddningstjänsten Kiruna
Industrivägen 50
981 38 Kiruna
Tel: 0980-709 00

Kiruna kommun
Stadshustorget 1
981 85 Kiruna
Tel: 0980-700 00
kommun@kiruna.se

Dammanläggningar LKAB Svappavaara

Gruvdammarna har klassats som riskanläggningar enligt förordningen om utvinningsavfall. Om ett dammbrott eller fara för dammbrott skulle uppstå kommer räddningstjänsten att gå ut med ett VMA, Viktigt meddelande till allmänheten i radio och TV. Räddningstjänst och polis kommer även kontrollera att ingen människa finns kvar inom de översvämnings-hotade områdena.

Dammar för utvinningsavfall

Anrikningssand är en restprodukt efter utvinning av värdemineral. Under gruvans drifttid deponeras anrikningssand i ett sandmagasin, som efter anrikningsverksamhetens avslutande efterbehandlas för att utgöra en naturlig del av omgivande terräng. Anrikningssanden transporteras i slurryform (blandning av vatten och sand) till sandmagasinet vilket är uppbyggt med omkringliggande dammkroppar.

LKAB, Gruvdammar, Svappavaara

Vid anläggningarna i Svappavaara används stora mängder vatten. En viss mängd vatten avleds till sandmagasinet för transport av avfallsand. Därefter leds vattnet vidare till klarningsdammen varifrån vattnet recirkuleras till processen i så hög grad som möjligt. Endast överskottsvatten bräddas till recipient. I Svappavaara bräddas överskott av processvatten ut till recipienten Liukattijoki. Sanden deponeras på dammanläggningen och hålls med hjälp av dammkroppar kvar inom gruvindustriområdet.

Risker och olyckor

Den riskbild som finns vid gruvdammarna är huvudsakligen omfattningen av uppdamd sand och vatten

Om olyckan skulle vara framme och ett damm haveri ske, skulle detta öka vattenflödet i Liukattijoki samt vid vattendragen som leder dit från dammarna. Bron som går över Liukattijoki efter E10 bedöms klara detta flöde och nivåhöjningen i vattendraget. Det föreligger en uppenbar risk för skada på akvatisk miljö i älven som orsakas av de frisläppta sedimenten från sandmagasinet. Högsta vattennivån bedöms, utifrån simuleringar, vara cirka en timme efter dammbrott. Årliga kontrollbedömningar av dammarnas skick rapporteras till Länsstyrelsen.

Sker det ett haveri av LKABs dammar kontaktar LKAB berörda aktörer enligt utarbetad larmlista. Exempel på aktörer som larmas vid denna typ av händelse är Polis, Räddningstjänst, Trafikverket samt Miljö och hälsa vid Kiruna kommun och Trafikverket. Information om olyckan spridas med VMA. Vägen E10 kommer spärras av samt Talvimavägen från bron som går över Liukattijoki (norr ifrån) för att förhindra olyckor med förbipasserande fordon. Tågtrafiken kommer också stoppas då vattenståndet och flödet innebär en risk för överfart Liukattijoki.

LKAB följer även de lagar och riktlinjer som är beskrivna i Miljöbalken och gruvbranschens säkerhetsdirektiv, GruvRIDAS när det kommer till dammsäkerhet.

Så larmas du om något händer

Vid en olyckshändelse som bedöms vara så allvarlig att omgivningen kan påverkas varnas allmänheten via varnings- och informationssystemet "Viktigt meddelande till allmänheten" (VMA). VMA består av information på Sveriges Radio P4 och Text-TV. I vissa områden ljuder också en VMA-signal. Signalen består av en 7 sekunder lång ton och följs av 14 sekunders tystnad. Detta upprepas under minst 2 minuter. När faran upphört ljuder Faran över-signalen, som är en 30 sekunder lång sammanhängande signal. Tyfonerna testas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december klockan 15.00.

Gör så här om larmet går:

1. Undvik närhet till vattendrag och lågpunkter i terrängen
2. Gå inomhus om det kan bedömas säker utifrån punkt 1.
3. Lyssna på Sveriges Radio P4 för vidare information eller sök information på SVT Text sidan 599.

Tillsyn

Länsstyrelsen i Norrbotten utövar tillsyn av LKAB:s dammanläggning. Kiruna kommuns räddningstjänst och LKAB Svappavaara har en gemensam övningsplan för dammhaveri.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta oss om du vill ha mer information.

Luossavaara-Kiirunavaara AB

LKAB – Svappavaara Leveäniemi
LKAB – Svappavaara Gruvberget
LKABs industriområde,
Svappavaara
980 20 Kiruna
Tel: 0771 760 000
info@lkab.com

Räddningstjänsten Kiruna

Industrivägen 50
981 38 Kiruna
Tel: 0980-709 00

Kiruna kommun

Stadshustorget 1
981 85 Kiruna
Tel: 0980-700 00
kommun@kiruna.se